



«Λαὸς ἀποτινάσσει βαρὺν καὶ πολυχρονίον ζυγόν,  
κινεῖται πάντοτε θυριωδῶς κατὰ τῶν δεσποτῶν του»

## Τριπολιτσά: Σὰν σήμερα πρὶν ἀπὸ 200 χρόνια\* 23.9.1821

**Σ**ὰν σήμερα, πρὶν ἀπὸ διακόσια χρόνια (23.9.1821), οἱ ἐπαναστατημένοι Ἕλληνες ἀπελευθέρωσαν τὴν «Τριπολιτσά».

Μετὰ τὶς μεγάλες νίκες στὸ Βαλτέτσι (12-13 Μαΐου, [βλ. ἐδῶ](#)) καὶ στὰ Δολιανὰ (18 Μαΐου, [βλ. ἐδῶ](#)), ἡ στρατηγικὴ ἰδιοφυΐα τοῦ Κολοκοτρώνη ἔκρινε ὅτι εἶχε ἔλθει ὁ καιρὸς γιὰ τὴν πολιορκία τοῦ σημαντικότερου διοικητικοῦ, στρατιωτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ κέντρου τῆς Πελοποννήσου, ἔδρα τοῦ βιλαετιοῦ τοῦ Μοριᾶ καὶ σύμβολο τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, μὲ ἰδιαίτερη στρατηγικὴ σημασία, καθὼς ἤλεγχε τὶς ὁδοὺς πρὸς τὶς ἄλλες μεγάλες πόλεις τῆς Πελοποννήσου.

\* \* \*

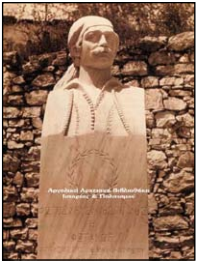


**Εἶναι** γεγονός, τὸ ὁποῖο ἄλλωστε δὲν ἀπέκρυψαν ὅσοι ἐξιστόρησαν τὰ γεγονότα πού ἐζησαν, ὅτι τὴν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς ἀκολούθησε ἀνελέγητη σφαγὴ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑβραίων τῆς πόλεως.

**Γ**ράφει ὁ Κολοκο-

τρώνης στὰ «Ἀπομνημονεύματά» του:

«Τὸ ἄλογό μου ἀπὸ τὰ τείχη ἕως τὰ σαράγια δὲν ἐπάτησε γῆ... Τὸ ἀσκέρι ὅπου ἦτον μέσα, τὸ ἑλληνικό, ἔκοβε καὶ ἐσκοτώνει, ἀπὸ Παρασκευὴ ἕως Κυριακὴ, γυναῖκες, παιδιά καὶ ἄντρες, τριάντα δύο χιλιάδες... Ἔνας Ὑδραῖος ἔσφαξε ἐνενήντα. Ἕλληνες ἐσκοτώθηκαν ἑκατό... Ὄταν ἐμβῆκα εἰς τὴν Τριπολιτσὰ μὲ ἔδειξαν εἰς τὸ παζάρι τὸν πλάτανο ὅπου ἐκρέμαγαν τοὺς Ἕλληνας, ἀναστέναξα καὶ εἶπα: «Ἄιντε, πόσοι ἀπὸ τὸ σόγι μου καὶ ἀπὸ τὸ ἔθνος μου ἐκρεμάστηκαν ἐκεῖ». Καὶ ἐδιέταξα καὶ τὸν ἔκοψαν· ἐπαρηγορήθηκα καὶ διὰ τὸν σκοτομὸν τῶν Τούρκων».



Φώτιος  
Χρυσανθόπουλος.

■ Ὁ Φωτάκος (Φώτιος Χρυσανθόπουλος), ὑπαπιστῆς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ ἀπομνημονευματογράφος, γράφει:

«Ἀκόμα καὶ τώρα ἔρχεται στὸ νοῦ μου τὸ λιάνισμα καὶ τὸ τρίξιμο τῶν κοκκάλων καὶ ἀνατριχιάζω. Τοὺς ἐπαρακάλεσα νὰ παύσουν τὴν σφαγὴ, ἀλλὰ δὲν ἐκατόρθωσα τίποτα, μάλιστα ἐφοβήθηκα μὴ μοῦ δώσουν καὶ ἐμένα καμμία πληγὴν. Τόσην ἦτο ἡ μέθη των διὰ νὰ σκοτώνουν Τούρκους...».

Ἵδιος ἀπαντᾷ στις μομφές ξένων, ποὺ κατηγοροῦσαν τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὴν Μπουμπουλίνα (ποὺ ἀπὸ πάμπλουτη πλοιοκτῆτρια πέθανε πάμπτωχη, ὅπως καὶ ἡ Μαντῶ Μαυρογένους, ἔχοντας προσφέρει ὅλη τὴν τεράστια περιουσία τους στὸν ἀγῶνα...) γιὰ ἀρπαγές καὶ λεηλασίες:

«Οἱ ἐπαναστάται, αὐτοὶ ἐπολέμουν, αὐτοὶ ἐπλήρωναν ἐξ ἰδίων ἕκαστος τὰς ἀνάγκας των καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ποιὸς ἄλλος τότε κατέβαλεν, εἰμὴ οἱ ἐπαναστάται; Εἰς ποῖον ἄλλον ὁ ἐπαναστάτης ἐχρεώσεται νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῶν πράξεών του; Πρῶτον καὶ κύριον ἔργον τῶν ἐπαναστατῶν εἶναι νὰ σκοτώνουν τὸν ἐχθρὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος των, νὰ τοῦ ἀφαιρῶσιν τὴν ἐξουσίαν καὶ ὅλα ὅσα οὗτος εἶχε πρὸ χρόνων ἀρπάσσει ἀπὸ τοὺς πατέρας των».

■ Κατὰ τὸν Σπυριδῶνα Τρικούπη, «ἦτον ἡμέρα καταστροφῆς, πυρκαϊᾶς, λεηλασίας καὶ αἵματος. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὅλοι ἀπέθνησκαν... ἡ δὲ δίψα τῆς ἐκδικήσεως κατε-

σίγαζε τὴν φωνὴν τῆς φύσεως. Ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν ταῖς πλατείαις, παντοῦ δὲν ἠκούοντο εἰμὴ μαχαιοροκτυπήματα, πυροβολισμοί, πάταγοι κατεδαφιζομένων οἰκιῶν ἐν μέσῳ φλογῶν, φρουράγματα ὀργῆς καὶ γόοι θανάτου, ἐστρώθη τὸ ἔδαφος πτωμάτων... ἐφαίνοντο δὲ οἱ Ἕλληνες ὡς θέλοντες νὰ ἐκδικηθῶσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀδικήματα τεσσάρων αἰώνων. Οἱ δὲ ἐν Τριπολιτσᾷ Ἑβραῖοι... ὅλοι κατεστράφησαν».

■ Ὅπως καὶ ὁ Ἰωάννης Φιλήμων, ὁ Σπ. Τρικούπης ὑπολογίζει τοὺς σφαγιασθέντες Τούρκους σὲ δέκα χιλιάδες. Ἀλλά, συμπληρώνει ὁ ἴδιος:

«Λαὸς ἀποτινάσσων βαρὺν καὶ πολυχρόνιον ζυγὸν κινεῖται πάντοτε θηριωδῶς κατὰ τῶν δεσποτῶν του. Ὁ δὲ ὄπλοφόρος τῆς Ἑλλάδος λαὸς ἦτον ἔτι μᾶλλον ἀκράτητος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, διότι οὔτε κυβέρνησις ὑπῆρχεν, οὔτε μισθὸς ἐδίδετο, οὔτε τροφαὶ τακτικῶς διενέμοντο, οὔτε μέλλον ἀσφαλὲς ἐφαίνετο, οὔτε ὁ ἄτακτος ἐπαιδεύετο, οὔτε ὁ σωφρονῶν ἀντημεῖβετο».

■ Ὁ δὲ Ἰωάννης Φιλήμων ἐπισημαίνει: «Οὐδεὶς ἀρνεῖται τὸ κακόν, καὶ ἡμεῖς ἀπέχομεν πάσης ὑπερασπίσεως ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἀλλ' ὑπῆρξε ποτὲ ἐπανάστασις κατὰ ἐξουσίας τυραννικῆς, καὶ ταύτης ἀλλοεθνοῦς, ἀλλοθρησκου καὶ ἀλλογλώσσου, μὴ συνοδευθεῖσα μεθ' ὅλων τῶν σκληρῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν συνεπειῶν ἐκείνων, οἷας προκαλοῦσι, τὰς μὲν φύσει, τὰς δὲ ἐκ περιστάσεων ἀπροόπτων, τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ παρόντος;».

\* \* \*

Ὅμως, ἡ πλέον «ἀντικειμενικὴ» ἐξήγηση αὐτῆς τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μαχομένων Ἑλλήνων προέρχεται ἀπὸ τὴν γραφίδα ξένων σχολιαστῶν.

Σταχυολογοῦμε τίς ἀκόλουθες χαρακτηριστικῆς:

■ «Τὸ πιὸ βάρβαρο ἀπ' ὅλα... εἶναι ἡ προσπάθεια μερικῶν νὰ ἐξομοιώσουν τὸ ἑλληνικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς “συστηματικῆς σκληρότητας”, ὅπως τὸ λένε, μὲ ἐκεῖνο τῶν ἰδιῶν τῶν Τούρκων, καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀναφέρονται συνεχῶς στὴν ἱστορία τῶν βαρβαροτήτων ποὺ πραγματοποιήθηκαν στὴν Τριπολιτσά... Ἐὰν μιλάμε γιὰ συστηματικὲς σκληρότητες, δὲν θὰ πρέπει νὰ δώσουμε προσοχὴ τόσο στίς φρικτὲς πράξεις τοῦ πολέμου, ἂν καὶ εἶναι τρομερές, ὅσο σὲ ἐκεῖνες, πού, γιὰ τέσ-



Ὅμως, αὐτὰ ἰσχύουν ὑπὸ συνθηκῆς ἀπείρως διαφορετικῆς ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ «τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ τσεκουριοῦ», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ ἀθάνατος Γέρος τοῦ Μοριά.

Οἱ σημερινοὶ αὐστηρότατοι ἐπικριτὲς καὶ πρόθυμοι τιμητές, ποὺ ἀξιολογοῦν τὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, καθισμένοι ἀναπαυτικὰ στὶς βαθιὲς πολυθρόνες τους καὶ συζητοῦντες μεταξύ «τυροῦ καὶ ἀχλαδιοῦ», ἀναλισκόμενοι ἀνέτως σὲ ἀπὸ καθέδρας ἐπικολυρικοὺς ἀφορισμοὺς καὶ περιφρονητικὰ σχόλια, παραγνωρίζουν ὅτι οἱ Ἕλληνες Ἐπαναστάτες δὲν παρέδιδαν μαθήματα σὲ σεμινάριο ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, οὔτε συμμετεῖχαν, χαριεντιζόμενοι καὶ εὐωχούμενοι, σὲ κάποιου εἴδους κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις...

Ἀπελπισμένο καὶ σκληρότατο πόλεμο διεξήγαγαν, ἐναντίον αἰμοσταγοῦς καὶ βάρβαρου κατακτητῆ, μὲ τὸν ἐφιάλτη τῆς σκλαβιᾶς τεσσάρων αἰώνων νὰ μαυρίζει τὴν ψυχὴ τους καὶ τὸ πόθο τῆς ἐλευθερίας νὰ ξεσηκώνει τὶς αἰσθήσεις τους καὶ τὰ ἔνστικτά τους...

Ὅποιος ἐπιχειρεῖ νὰ κρίνει ἐκείνη τὴν συμπεριφορὰ τῶν προγόνων μας, μὲ τὰ μέτρα καὶ τὶς ἀξιακὲς ἐπιταγὲς τοῦ σημερινοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, τοῦ συγχρόνου Δικαίου τοῦ Πολέμου καὶ τῶν πολὺ μεταγενεστέρων Συμβάσεων γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, ἀπλῶς θεωρητικολογεῖ μακαρίως, ἀδυνατώντας νὰ «μεταφέρει» τὸ σαρκίό του στὴν τραγικὴ θέση ἐκείνων τῶν ἥρωικῶν ἀνθρώπων, νὰ κατανοήσῃ τὰ βιώματα καὶ τὰ συναισθήματά τους καὶ νὰ συλλάβῃ τὴν ἔνταση καὶ τὸ πάθος, ποὺ ἡ συλλογικὴ συνείδηση τοῦ ὑπόδουλου Ἔθνους κορύφωσε τὶς στιγμὲς ἐκεῖνες μέσα στὴν ψυχὴ τους, γιὰ νὰ ἀγωνιστοῦν ἐναντίον τῶν ὑπερτέρων δυνάμεων μιᾶς ὀλόκληρης Αὐτοκρατορίας καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν στὴν ἐλευθερία καὶ στὴν ἀναγέννηση τῆς Πατρίδας...



---

(\*) Ἐφημ. «Ἐστία», 23.9.2021. • Τοῦ Διονύση Κ. Καραχάλιου. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.